

VERSLAG INFORMELE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN GYMNICH VAN 27 EN 28 AUGUSTUS 2020

Introductie

Op 27 en 28 augustus jl. vond de informele Raad Buitenlandse Zaken (Gymnich) plaats in Berlijn. De minister van Buitenlandse Zaken nam hieraan deel. De Raad sprak over de situatie in Wit-Rusland en de ontwikkelingen in de Oostelijke Middellandse Zee. Daarnaast stond de Raad stil bij de ontwikkelingen in Libanon en Mali. Tijdens informele Raden worden geen besluiten genomen, zo ook niet tijdens deze Gymnich-bijeenkomst. Voorafgaand aan de Raad wisselden de ministers van Buitenlandse Zaken van gedachten met de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken. Vanwege tijdsgebrek is de bespreking over de EU-Rusland relaties verdaagd en kon de voorziene lunchbespreking over de geopolitieke implicaties van COVID-19 geen doorgang vinden.

Israël

Tijdens de lunch spraken de ministers van Buitenlandse Zaken met de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken, Gabriel Ashkenazi, over het Midden-Oosten vredesproces (MOVP), de regionale situatie en de betrekkingen tussen de EU en Israël. Dit gesprek vond plaats tegen de achtergrond van de recente overeenkomst tussen Israël en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), welke breed werd verwelkomd. Verscheidene ministers van Buitenlandse Zaken spraken daarbij de hoop uit dat annexatie nu van tafel was en dat het MOVP een nieuwe impuls zou kunnen krijgen.

Nederland heeft de normalisatie van de betrekkingen tussen Israël en de VAE en het opschorten van annexatie verwelkomd. Nederland heeft daarbij de hoop uitgesproken dat meer landen het voorbeeld van de VAE zullen volgen en dat de eerder genoemde ontwikkelingen ruimte bieden voor de Palestijnse autoriteit om weer in gesprek te gaan met Israël. Nederland heeft daarbij benadrukt dat de vredesonderhandelingen tussen Israël en de Palestijnse autoriteit onverminderd noodzakelijk blijven. Nederland heeft voorts aandacht gevraagd voor de situatie in Gaza. Daarbij heeft Nederland het gebruik van geweld tegen Israël, zoals het oplaten van brandende ballonnen door gewapende groepen in Gaza, veroordeeld en tegelijkertijd gewezen op de gevolgen voor de inwoners van Gaza van de Israëlische restricties.

Wit-Rusland

In navolging van de Europese Raad op woensdag 19 augustus jl. en voortbouwend op de informele Raad Buitenlandse Zaken van 14 augustus jl. heeft de Raad ook tijdens deze informele Raad Buitenlandse Zaken gesproken over Wit-Rusland. De ontwikkelingen in Wit-Rusland volgen elkaar snel op: de vreedzame demonstraties houden aan, publieke afschuw over het politiegeweld voedt onvrede met Loekasjenko en twee vooraanstaande leden van de door oppositieleider Tsykanouskaya opgerichte *Coordination Council for the transfer of power in Belarus* zijn op 24 augustus jl. gearresteerd.

De Raad bevestigde nogmaals de kaders voor EU-actie zoals reeds geschetst tijdens de Raad Buitenlandse Zaken van 14 augustus jl.: de EU erkent de resultaten van deze verkiezingen niet. Er moet in dialoog worden gezocht naar een oplossing die recht doet aan de stem van de Wit-Russische bevolking. De leden van de Raad benadrukten daarbij dat naar een vreedzame oplossing binnen de Wit-Russische constitutionele orde gezocht moet worden en dat soevereiniteit en onafhankelijkheid van het land gerespecteerd moet worden. Verder bevestigde de Raad nogmaals dat de Europese steun aan Wit-Rusland in het licht van recente ontwikkelingen kritisch moet worden bezien. Daarbij is het evenwel van belang dat de Wit-Russische bevolking niet door eventuele maatregelen wordt geraakt en dat het Wit-Russisch maatschappelijk middenveld op Europese steun kan blijven rekenen. De Raad zegde tevens toe te bezien hoe de steun aan de Wit-Russische bevolking en het maatschappelijk middenveld vergroot kan worden. Enkele Lidstaten, waaronder Nederland, gaven aan dat dat de OVSE de meest kansrijke weg is om tot werkelijke dialoog te komen tussen regime en oppositie. De Raad sprak daarnaast over gerichte sancties tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor verkiezingsfraude en het geweld.

Nederland heeft tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken nogmaals deze brede inzet ondersteund, en heeft aangedrongen op een proactieve benadering gericht op bemiddeling en gerichte maatregelen tegen personen die verantwoordelijk zijn voor de verkiezingsfraude en

geweld tegen demonstranten. Nederland acht het belangrijk dat de sancties passen binnen een bredere benadering van de EU. Nederland steunt de inzet van een zogenoemde 'gefaseerde' benadering, waarbij sancties kunnen worden opgeschaald en afgeschaald. De Hoge Vertegenwoordiger stelde vast dat er politieke overeenstemming is en dat een aantal personen (waaronder personen op hoog politiek niveau) die verantwoordelijk zijn voor de verkiezingsfraude en het geweld tegen demonstranten, zo snel mogelijk op de sanctielijst zal worden geplaatst door de Raad nadat de daarvoor noodzakelijke juridische stappen zijn doorlopen. Conform het verzoek van Kamerlid Karabulut tijdens het vragenuur van 1 september zal het kabinet de Kamer op korte termijn nader informeren over de stand van zaken rondom sancties tegen de verantwoordelijken voor verkiezingsfraude en geweld tegen demonstranten in Wit-Rusland.

Turkije/Oostelijke Middellandse Zee

De Raad sprak tevens over de toegenomen spanningen tussen Griekenland en Turkije in de oostelijke Middellandse Zee, samenhangend met maritieme afbakening en proefboringen.

De leden van de Raad spraken hun zorgen uit over de ontwikkelingen, spraken solidariteit uit met Griekenland en Cyprus in het licht van de recente Turkse (militaire) acties en benadrukten het belang van de-escalatie. De Hoge Vertegenwoordiger onderstreepte het belang van dialoog met Turkije. De Europese Raad (ER) zal zich tijdens de ER op 24 en 25 september opnieuw buigen over de situatie in de Oostelijke Middellandse Zee en over de EU Turkije relatie. Indien er onvoldoende voortgang is geboekt in de dialoog kunnen ook verdere restrictieve maatregelen worden besproken. Binnen de Raad bestond daarom steun om lopende voorstellen in het kader van het bestaande sanctie-kader versneld in behandeling te nemen.

Nederland heeft aangegeven dat er brede zorgen bestaan over de Turkse opstelling in de regio en de binnenlandspolitieke situatie in Turkije. Alhoewel effectieve samenwerking tussen de EU en Turkije, o.a. op het gebied van veiligheid, terrorismebestrijding, handel en migratie van evident belang blijft, moet de EU Turkije tegelijkertijd aanspreken op punten van zorg, zoals het Turkse optreden in de regio en de mensenrechtensituatie in Turkije. Nederland blijft eerdere verklaringen van de Raad steunen waarin Turkije wordt opgeroepen de boringen te staken en de soevereiniteit en soevereine rechten van Griekenland en Cyprus te respecteren. Nederland heeft de oproepen gesteund om direct met elkaar in dialoog en onderhandeling te treden, en om te komen tot wederzijds acceptabele maritieme afbakening in overeenstemming met het internationaal recht. In geval van voortdurende Turkse activiteiten blijft het kabinet aanvullende maatregelen niet uitsluiten, waarbij ook de effectiviteit van eventuele maatregelen moet worden meegewogen.

Any other business

Libanon

De Raad stond kort stil bij Libanon, waar op 4 augustus jl. een explosie heeft geleid tot een ramp. Deze gevolgen komen bovenop die van een zware economische crisis en de COVID-19 crisis. Nu Libanon van de eerste noodhulpfase naar de volgende fase beweegt, is het van belang dat de EU het land blijft steunen, zo onderstreepten de Hoge Vertegenwoordiger en verscheidene lidstaten. Wat betreft herstel en opbouw is een nieuwe geloofwaardige en verantwoordelijke overheid cruciaal. Er zal gehoor gegeven moeten worden om aan de eisen van het Libanese volk om vertrouwen in het politieke systeem te herstellen. Onafhankelijk onderzoek naar de toedracht van de ramp is daar een belangrijk onderdeel van.

Mali

De Raad stond eveneens kort stil bij de recente ontwikkelingen in Mali, waarbij de president samen met de premier en diverse ministers na een staatsgreep enige tijd gevangen werden genomen. De staatsgreep heeft geleid tot het aftreden van president Keïta, en het ontbinden van zijn regering en het parlement. De coupplegers onderhandelen met het West-Afrikaanse samenwerkingsverband ECOWAS over een transitieperiode waarin een transitieregering nieuwe verkiezingen zal voorbereiden. Een aantal EU lidstaten sprak zijn zorgen uit over de mogelijke destabiliserende impact op de gehele regio en de strijd tegen terrorisme. In dat kader is het nog steeds van belang dat de EU de inspanningen van ECOWAS blijft steunen om te komen tot een oplossing die in lijn is met de wensen van de Malinese bevolking.